

Správa o členstve Slovenskej republiky v Rade OSN pre ľudské práva v období rokov 2018 – 2020

Úvod

Slovenská republika bola 16. októbra 2017 počas 72. zasadnutia Valného zhromaždenia OSN v New Yorku zvolená za člena Rady OSN pre ľudské práva (Human Rights Council) na obdobie od 1. januára 2018 do 31. decembra 2020. Po prvý raz bola SR členom v rokoch 2008 – 2011. HRC je zložená zo 47 členov, ktorých každoročne volia členovia Valného zhromaždenia OSN na trojročné obdobie. Každá regionálna skupina má určený počet členov na základe spravodlivej geografickej distribúcie.¹ Pätnásť rokov po vytvorení HRC sa v rámci jej členov vystriedalo 22 štátov EÚ (okrem Cypru, Grécka, Malty, Litvy a Švédska)².

Ambíciou členstva SR bolo prispieť k ochrane, podpore a rozvoju ľudských práv. SR na pôde tohto ľudskoprávneho fóra potvrdila kredit stabilného a predvídateľného partnera v medzinárodných vzťahoch cez optiku vnímania HRC ako jedného z kľúčových orgánov systému OSN.

Členstvo umožnilo SR participovať na výstupoch HRC a flexibilne reagovať na aktuálne geopolitické výzvy, akými bolo zvolanie naliehavej debaty k Sýrii, rasizmu, Bielorusku³, či nezvolanie naliehavej debaty ku Kašmíru, lepšie sa angažovať v hodnotových otázkach.

Prioritami členstva SR boli najmä boj proti všetkým formám rasizmu, xenofóbie a s tým spojenej intolerancie, podpora a ochrana práv dieťaťa a podpora náboženského vyznania alebo presvedčenia a náboženskej tolerance.

Aktivity SR na pôde HRC by mali pokračovať v rámci intenzívneho angažovania sa SR v otázkach slobody médií, náboženskej slobody, boja proti rasizmu, xenofóbii a iným formám intolerancie vrátane antisemitizmu.

HRC je kľúčovým, najvýznamnejším ľudskoprávnym orgánom OSN, ktorý výrazne formuje jeho tretí pilier – ľudskoprávnu dimenziu. V zmysle rezolúcie Valného zhromaždenia

¹ Počet členov za regionálnu skupinu OSN v HRC je rozdelený nasledovne – africké štáty 13 miest, ázijsko-tichomorské štáty 13 miest, štáty Latinskej Ameriky a Karibiku 8 miest, západná Európa a iné štáty 7 miest a východo-európske štáty 6 miest.

² Zo susedných štátov boli dvakrát členmi Maďarsko (2017 – 2019) a Rakúsko (2019 – 2021). Česká republika a Poľsko majú aktuálne už tretí mandát člena HRC do roku 2021, resp. 2022. ČR predložila kandidatúru na štvrtý mandát na roky 2025 – 2027.

³ Okrem riadnych zasadnutí môžu krajiny požiadať o zvolanie osobitného zasadnutia HRC, ako mimoriadneho prostriedku na naliehavé riešenie porušovania ľudských práv. V rámci riadneho zasadnutia môžu krajiny tiež iniciovať zvolanie urgentnej debaty k naliehavým ľudskoprávnym témam. Počas členstva SR sa 18. mája 2018 uskutočnilo mimoriadne zasadnutie k zhoršujúcej sa ľudskoprávnej situácii na okupovanom palestínskom území, vrátane východného Jeruzalema. V rámci 37. zasadnutia HRC (marec 2018) sa uskutočnila naliehavá debata k Východnej Ghoute v Sýrii, počas obnoveného 43. zasadnutia HRC (jún 2020) k rasovo motivovaným útokom, systematickému rasizmu, policajnej brutalite proti osobám afrického pôvodu a násilíu proti pokojným protestom a v rámci 45. zasadnutia HRC (september 2020) k ľudskoprávnej situácii v Bielorusku.

OSN 60/251 z 3. apríla 2006, ktorou bola HRC vytvorená, má táto „*podporovať univerzálny rešpekt pre ochranu všetkých ľudských práv a základných slobôd pre všetkých*“, „*venovať sa porušeniam ľudských práv vrátane hrubým a systematickým*“. Jej činnosť má byť vedená „*princípami univerzality, neustrannosti, objektívnosti a neselektívnosti*“ a členovia HRC majú splňať „*najvyššie štandardy v podpore a ochrane ľudských práv*“.

Stály predstaviteľ SR pri OSN v Ženeve pôsobil v roku 2020 vo funkcii podpredsedu HRC. Členstvo zviditeľnilo SR a jej politický a odborný vklad pri riešení globálnych výziev, ochrany ľudských práv ako predpokladu zabezpečenia mieru, stability a bezpečnosti, rozvoja spoločnosti a prosperity ľudí a rovnako tak napĺňaniu rozvojových cieľov OSN. Podpredsednícky post SR bol efektívnym príspevkom pri ochrane a podpore ľudských práv vo svete.

Agenda HRC je prierezovou agendou, ktorá zahŕňa ako tematické, tak aj geografické otázky. Vzhľadom na expandujúce spektrum problematík diskutovaných v HRC sa relevantným účastníkom procesu stáva väčšina ústredných orgánov štátnej správy.

SR sa v práci HRC pravidelne angažuje aj na úrovni ministrov zahraničných vecí počas segmentu na vysokej úrovni, ktorý sa koná pravidelne v rámci marcového zasadnutia HRC. Minister zahraničných vecí a európskych záležitostí SR v rámci účasti na segmente na vysokej úrovni, okrem vystúpení v HRC, absolvuje aj bilaterálne stretnutia s predstaviteľmi medzinárodných organizácií a ministrami zahraničných vecí vybraných členských štátov OSN.

HRC zasadá v Ženeve pravidelne minimálne 10 týždňov v danom kalendárnom roku, spravidla v marci, júni a septembri. Na každom riadnom zasadnutí je schválených približne 30-40 rezolúcií. Súčasťou angažovania sa na pôde HRC je popri národných vystúpeniach aj pripájanie sa k spoločným vyhláseniam krajín k ľudskoprávnym témam a situáciám v krajinách i vystúpenia EÚ.

Dynamika medzinárodného prostredia

Členstvo SR v HRC bolo ovplyvnené aj dynamikou medzinárodného prostredia, zložením HRC, odchodom USA z HRC v roku 2018 a angažovanosťou EÚ. Medzinárodný systém založený na súbore pravidiel je vystavený stupňujúcemu sa tlaku na multilaterálne inštitúcie a problému chronického nedostatku finančných prostriedkov, ktoré ohrozujú nielen integritu samotného súboru pravidiel, ale aj fungovanie samotného inštitucionálneho systému.

Spektrum videnia HRC zahŕňa jej vnímanie od ochrancu ľudských práv až po nástroj na zasahovanie do vnútorných záležitostí jednotlivých krajín. Kým demokratické krajiny využívajú jej potenciál na ochranu a rozvoj ľudských práv v rôznych krajinách a témach, autoritárske režimy a populistickí vodcovia majú sklony vnímať HRC ako hrozbu prostredníctvom zasahovania do vnútorných záležitostí. Toto vnímanie následne formuje aj prístup jednotlivých krajín k jej fungovaniu.

Iniciatívy, ktoré si nedokázali nájsť „miesto a pozornosť“ Bezpečnostnej rady OSN sa častokrát presúvajú na pôdu HRC. Porušovanie ľudských práv je mnohokrát signálom ohrozenia bezpečnosti a stability.

Rozhodnutie USA o odchode z HRC, ktoré ohlásili 19. júna 2018, podkopalo multilaterálny systém globálnych noriem a inštitúcií a oslabilo dôraz HRC na sledovanie porušovania ľudských práv krajinami a na podporu obhajcov ľudských práv. USA požadovali

reformu HRC, naplnenie rezolúcie Valného zhromaždenia OSN č. 60/251; pozornosť HRC by mala byť venovaná krajinám, ktoré závažne porušujú ľudské práva (bod 4 agendy HRC), mal by byť zrušený bod agendy k jedinej krajine – Izraelu (bod 7 - *Ľudskoprávna situácia v Palestíne a na iných okupovaných arabských územiach*) a členmi by sa nemali stávať krajiny zaostávajúce v dodržiavaní ľudských práv.

Uvoľnený priestor sa čoraz viac snaží vyplniť Čína s dôrazom na rozvojovú agendu, ktorú uprednostňuje pred občianskymi a politickými právami. Aj v tomto smere sa ukázalo ako dôležité zjednocovanie stanovísk členských štátov EÚ a ich aktívne pôsobenie v HRC.

Vo svojom vyhlásení z 20. júna 2018 MZVEZ SR ocenilo zásadný príspevok USA k ochrane a podpore ľudských práv na celom svete a s poľutovaním prijalo správu o rozhodnutí vlády USA o vystúpení z HRC. SR ako rozhodný podporovateľ efektívneho multilateralizmu vyjadrila záujem pokračovať v spolupráci so všetkými členskými štátmi OSN s cieľom zabezpečiť zlepšenie efektívnosti a účinnosti HRC pri presadzovaní a ochrane ľudských práv na celom svete, a zároveň hájiť jej úspechy a zachovávať to, čo v nej funguje.

Východiská SR pri výkone členstva v HRC 2018 – 2020

Pozície SR k iniciatívam predkladaným v HRC a aktivity SR v nej vychádzali z nasledovných dokumentov:

- Dobrovoľné prísluby a záväzky Slovenskej republiky do Rady OSN pre ľudské práva na obdobie rokov 2018 – 2020, schválené uznesením vlády SR č. 159 z 5. apríla 2017;
- Strategický program práce EÚ, schvaľovaný pred každým zasadnutím HRC – prioritami EÚ pred každým zasadnutím HRC sú rezolúcie, ktoré predkladá v marci – práva detí, sloboda náboženského vyznania alebo presvedčenia, Mjanmarsko, KĽDR a v júni Bielorusko.
- Smernica Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (MZVEZ SR) na každé zasadnutie HRC vypracovaná v spolupráci s príslušnými štátnymi orgánmi.

Plnenie Dobrovoľných príslubov a záväzkov SR počas členstva v HRC

A. Medzinárodná úroveň

1. Podporovať snahy o začleňovanie ľudských práv do všetkých činností OSN, vrátane oblasti rozvoja, mieru a bezpečnosti

Dňa 6. novembra 2018 usporiadala SR podujatie Posilnenie synergií medzi reformou sektora bezpečnosti a ľudskými právami. Podujatie, ktoré SR organizovala v spolupráci s Českou republikou a Centrom pre demokratickú kontrolu ozbrojených síl (Centre for the Democratic Control of Armed Forces – DCAF), bolo zamerané na podporu ľudskoprávneho piliera a na úlohu ľudských práv pri predchádzaní konfliktov.

SR podporila na 42. zasadnutí HRC (september 2019) rezolúciu o úlohe prevencie pri podpore a ochrane ľudských práv. Významným faktorom ovplyvňujúcim vývoj multilaterálnej politiky sa stáva predchádzanie konfliktov, ktoré do popredia výrazne dostáva agendu ochrany a podpory ľudských práv ako prvotného indikátora vznikajúcich nepokojov.

Pôsobenie SR v HRC bolo prepojené aj s pôsobením v 3. Výbore Valného zhromaždenia OSN, ktorý zasadá na jeseň v New Yorku. SR aj tam presadzovala svoje ľudskoprávne priority, osobitne podporu slobody náboženstva alebo presvedčenia a náboženskej tolerancie a boj proti rasizmu, xenofóbii a iným formám intolerancie vrátane antisemitizmu.

2. Aktívne sa podieľať na činnosti Rady OSN pre ľudské práva s cieľom posilniť jej efektívnosť a dôveryhodnosť

Počas členstva SR v HRC bolo každý rok prijaté predsednícke vyhlásenie k zvýšeniu efektívnosti HRC.

V roku 2020 zastával stály predstaviteľ SR pri OSN v Ženeve funkciu podpredsedu HRC. Zároveň spolu so stálym predstaviteľom Afganistanu a stálou predstaviteľkou Mexika napomáhal procesu racionalizácie jej fungovania, ktorý bol zameraný na zníženie počtu rezolúcií HRC predkladaných na jednotlivých zasadnutiach a to zvýšením periodicity ich predkladania a tiež zníženie počtu požiadaviek schvaľovaných prostredníctvom HRC pre vysokú komisárku, jej úrad a osobitné procedúry HRC (mandáty nezávislých expertov OSN pre témy a krajiny). Cieľom tohto procesu je tiež zníženie vynaložených finančných prostriedkov a efektívnejšia implementácia prijatých rezolúcií na podporu a ochranu ľudských práv.

S otázkou efektívnosti a dôveryhodnosti činnosti HRC súvisí aj existencia bodu 7 jej agendy, ktorý je venovaný výlučne Izraelu. SR a viaceré štáty považujú existenciu bodu 7 za diskriminačný; rezolúcie predložené pod týmto bodom nekosponzorujú a nevystupujú v diskusii v rámci tohto bodu.

3. Aktívne sa zapájať do mechanizmu univerzálneho periodického hodnotenia a presadzovať efektívnu implementáciu prijatých odporúčaní

Úlohou mechanizmu univerzálneho periodického hodnotenia (UPR) je poukázať na pretrvávajúce ľudskoprávne problémy v hodnotených krajinách, pričom uvedené nemožno vnímať ako ohrozovanie vzájomných bilaterálnych vzťahov, ale ako spoločné úsilie 193 členských krajín OSN o zlepšenie stavu ľudských práv vo svete.

SR sa aktívne zúčastňuje každého zasadnutia UPR a predkladá odporúčania a námety na ochranu a podporu ľudských práv vo vybraných krajinách. SR vystúpila s odporúčaniami napr. k USA, Bielorusku, Francúzsku, Taliansku, Nemecku, Bulharsku, Slovinsku a Kanade.

SR bola predmetom 3. kola UPR v januári 2019. SR bolo adresovaných 195 odporúčaní, z ktorých plne akceptovala 176, čiastočne akceptovala 9 a odmietla len 10 odporúčaní. S výsledkom 195 odporúčaní sa SR zaradila medzi krajiny s nízkym počtom odporúčaní. SR sa zaviazala predložiť priebežnú správu o plnení odporúčaní do konca roka 2021.

4. Rozvíjať spoluprácu medzi vládny sektorom a občianskou spoločnosťou, využívajúc pritom účasť mimovládnych organizácií na aktivitách Rady OSN pre ľudské práva

SR je aktívnym podporovateľom účasti občianskej spoločnosti, a preto aj počas členstva opakovane využívala možnosť bilaterálnych stretnutí v Ženeve, ako aj skupinových brífingov zameraných na vzájomnú výmenu informácií o tematických otázkach, rovnako aj o stave ľudských práv v jednotlivých sledovaných regiónoch.

Počas členstva spolupracovala SR s mimovládnymi organizáciami, vrátane pri organizovaní podujatí k Dohovoru o právach dieťaťa a ratifikácii jeho 3. Opčného protokolu o procedúre oznámení, negociovanie ktorého SR viedla.

5. Spolupracovať s Úradom Vysokého komisára OSN pre ľudské práva a podporovať jeho činnosť a nezávislosť

SR každoročne poskytuje 10 000 CHF na podporu fungovania Úradu Vysokého komisára OSN pre ľudské práva. Počas ministerských zasadnutí HRC v marci daného roku, SR pravidelne organizovala bilaterálne stretnutia s vysokým komisárom/vysokou komisárkou OSN pre ľudské práva, cieľom ktorých je diskusia ku globálnym, regionálnym a vnútroštátnym ľudskoprávnym otázkam. SR tiež na zasadnutiach HRC pravidelne vystupovala v interaktívnych dialógoch s vysokou komisárkou OSN pre ľudské práva.

6. Spolupracovať so zmluvnými orgánmi OSN a usilovať sa o včasné predkladanie národných periodických správ vo vzťahu k dohovorom, ktorými je Slovenská republika viazaná

SR spolupracuje a komunikuje so zmluvnými orgánmi OSN. Predkladá im periodické správy k ľudskoprávnym dohovorom a následne ich pred nimi obhajuje. Počas členstva v HRC predložila implementačné správy k Medzinárodnému dohovoru o ochrane všetkých osôb pred nedobrovoľným zmiznutím v roku 2018, k Dohovoru OSN proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu a Dohovoru na odstránenie všetkých foriem rasovej diskriminácie v roku 2019, k Dohovoru o právach dieťaťa a Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím v roku 2020.

7. Podporovať univerzálnu ratifikáciu ľudskoprávných dohovorov OSN

SR prostredníctvom UPR vyzývala tretie štáty, aby sa stali zmluvnými stranami relevantných dohovorov, najmä Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, Medzinárodného paktu o hospodárskych, kultúrnych a sociálnych právach, Medzinárodného dohovoru o ochrane všetkých osôb pred nedobrovoľným zmiznutím, Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím a opčných protokolov k Dohovoru o právach dieťaťa vrátane protokolu o procedúre oznámení.

8. Venovať osobitnú pozornosť implementácii cieľov udržateľného rozvoja (SDGs)

Ľudskoprávne normy a princípy sú priamo či nepriamo súčasťou agendy trvalo udržateľného rozvoja do roku 2030. Ich rozvoj a implementácia preto priamo ovplyvňujú napĺňanie SDGs. Kľúčovým predpokladom napĺňania SDGs je preto implementácia ľudskoprávných záväzkov a ich rozvoj. SR sa na tomto prístupe ako člen HRC aktívne podieľala formou prijímania rozhodnutí HRC s cieľom rozvoja a upevnenia normatívneho rámca ochrany ľudských práv.

SR podporila relevantné rezolúcie HRC zamerané na vybrané trvalo udržateľné ciele, o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, o vzdelávaní detí, dostupnosti starostlivosti o zdravie, o posilnení postavenia žien, o boji proti chudobe, o prístupe k nezávadnej pitnej vode a sanitácii, o životnom prostredí, o spravodlivosti prostredníctvom prístupu, dostupnosti inštitúcií, o právach osôb patriacich k menšinám či o kultúrnych právach a ochrane kultúrneho dedičstva.

9. Posilňovať a podporovať práva žien a dievčat a rovnosť medzi mužmi a ženami v súlade s Agendou 2030 pre udržateľný rozvoj

SR podporila relevantné rezolúcie HRC zamerané na posilnenie postavenia žien v spoločnosti, boj proti diskriminácii žien, boj proti násiliu na ženách, zabránenie mrzačenia ženských pohlavných orgánov, rovnaké odmeňovanie mužov a žien, ako aj spoločné vyhlásenia k právam žien. Na 41. zasadnutí HRC (jún 2019) sa SR pripojila k spoločnému vyhláseniu o odstránení diskriminácie žien.

V rámci 38. zasadnutia HRC (jún 2018) vystúpila SR so všeobecným komentárom k rezolúcii o eliminácii všetkých foriem diskriminácie voči ženám a dievčatám, v ktorom

vyzdvihla národné úspechy v otázke posilnenia ekonomického postavenia žien a zdôraznila úlohu zodpovednosti rodiča za zdravie dieťaťa. SR podporila rezolúciu v rámci vyjadrenia dodatočného kosponzorstva.

10. Presadzovať práva a záujmy detí, vrátane zabezpečenia kvalitného vzdelávania v súlade s Agendou 2030 pre udržateľný rozvoj

- SR podporila rezolúcie k právam dieťaťa, zameraným na zlepšenie ochrany práv detí v humanitárnych situáciách, k zlepšeniu práv detí so zdravotným postihnutím a ich prístupu k vzdelávaniu, rovnako ako aj k lepšej realizácii práv detí prostredníctvom zdravého životného prostredia.
- V rámci 37. zasadnutia HRC (marec 2018) vyjadrila SR svoj zásadný postoj k obchodovaniu s deťmi, k násiliu páchanému na deťoch, v rámci interaktívneho dialógu k ľudským právam detí v Sýrii a v rámci výročného stretnutia k právam dieťaťa.
- Počas 38. a 41. zasadnutia HRC (jún 2018 a jún 2019) vystúpila SR v rámci interaktívneho dialógu s osobitným spravodajcom pre právo na vzdelávanie.
- Na 40. zasadnutí HRC (marec 2019) vystúpila SR v rámci celodennej debaty k právam dieťaťa.
- Ako člen hlavnej skupiny, tzv. core group sa SR na 39. zasadnutí HRC (september 2019) zapojila do prípravy spoločného vyhlásenia *Posilnenie postavenia detí so zdravotným postihnutím prostredníctvom inkluzívneho vzdelávania* a podieľala sa na sprievodnom podujatí o asistenčných technológiách pre zdravotne postihnuté deti, kde sprostredkovala priestor pre prezentáciu zariadenia vyvinutého na Slovensku, ktoré umožňuje simulovať vnímanie dieťaťa s autizmom.
- Spolu s neziskovou organizáciou Child Rights Connect hostila SR v Ženeve (apríl 2019) podujatie pri príležitosti 30. výročia prijatia Dohovoru o právach dieťaťa venované perspektívam lepšej implementácie Dohovoru prostredníctvom 3. Opčného protokolu o procedúre oznámení, negociovanie ktorého SR viedla.
- SR usporiadala výstavu Bienále ilustrácie Bratislava (BIB) zameranú na podporu práv dieťaťa. Túto výstavu spojila s 30. výročím Dohovoru o právach dieťaťa, ako aj 5. výročím jeho protokolu o procedúre oznámenia a snahou o napĺňanie trvalo udržateľných cieľov OSN, osobitne práva na vzdelanie, ktoré SR považuje za jeden z kľúčových faktorov pre posilnenie postavenia detí a mládeže. Zástupca SR diskutoval v rámci panelu k 5. výročiu prijatia Opčného protokolu o procedúre oznámení, ktorý sa konal počas medzinárodnej konferencie zorganizovanej pri príležitosti 30. výročia prijatia Dohovoru o právach dieťaťa.

11. Podporovať odstraňovanie rasizmu, xenofóbie a iných foriem netolerancie v spoločnosti

Počas 38. zasadnutia HRC (jún 2018) vystúpila SR v rámci interaktívneho dialógu s osobitným spravodajcom o súčasných formách rasizmu, rasovej diskriminácie, xenofóbie a súvisiacej intolerancie. SR súhlasila so zvolaním naliehavej debaty k rasovo motivovaným útokom, systematickému rasizmu, policajnej brutalite proti osobám afrického pôvodu a násiliu proti pokojným protestom.

Na 42. zasadnutí HRC (september 2019) podporila SR spoločné vyhlásenie ku xenofóbii a nenávisťným prejavom.

SR ako spoluautor participovala na príprave spoločného vyhlásenia k boju proti antisemitizmu. SR podporila podujatie k boju proti antisemitizmu v Európe, ktoré sa konalo 17. decembra 2018. Cieľom podujatia bolo poukázať na rastúcu náboženskú neznášanlivosť a súvisiace násilie páchané voči Židom v Európe.

Výstava „*David Unreich, šampión, ktorý vyzval na súboj Hitlera*“ pripomenula ľudské tragédie spôsobené antisemitizmom a rasovou diskrimináciou a zdôraznila úlohu každého jedinca v boji s rastúcim trendom nenávisťnej rétoriky. MZVEZ SR v spolupráci so Slovenským národným múzeom a Múzeom židovskej kultúry predstavilo výstavu v roku 2019 v Bratislave, Ženeve a v New Yorku.

V júni 2019 zorganizovala SR, v spolupráci so Stálou misiou Srbska pri OSN, výstavu insitného umenia z Kovačice s názvom *Slovak Naive Art in Serbia*. Výstava mala upriamiť pozornosť na potrebu spolupráce s príslušníkmi národnostných menšín, ochranu a podporu ich práv.

12. Bojovať proti obchodovaniu s ľuďmi a podporovať dôstojnosť a práva obetí obchodovania

SR podporila rezolúciu, ktorou bol predĺžený mandát osobitného spravodajcu OSN pre obchodovanie s ľuďmi, najmä ženami a deťmi.

Počas 38. zasadnutia HRC (jún 2018) vystúpila SR v interaktívnom dialógu s osobitným spravodajcom k obchodovaniu s ľuďmi, osobitne so ženami a deťmi. SR vystúpila v rámci všeobecnej debaty k obchodovaniu s ľuďmi a pripravila spoločné vystúpenie EÚ k obchodovaniu s deťmi.

13. Podporovať slobodu náboženského vyznania alebo presvedčenia a náboženskú toleranciu

SR podporila rezolúcie k slobode náboženstva alebo presvedčenia, ktoré EÚ každoročne predkladá na marcovom zasadnutí HRC. SR podporila v rámci HRC v septembri 2020 spoločné vyhlásenie k Medzinárodnej aliancii pre slobodu náboženstva alebo presvedčenia.

Počas 37., 40. a 43. zasadnutia HRC (marec 2018, marec 2019 a marec 2020) vystúpila SR v rámci interaktívneho dialógu s osobitným spravodajcom pre slobodu náboženstva alebo presvedčenia.

Dňa 5. marca 2019 zorganizovala SR okrúhly stôl s osobitným vyslancom EÚ pre podporu slobody náboženstva alebo viery vo svete J. Figelom a zástupcami vybraných krajín. Hlavným leitmotívom podujatia bola koexistencia a vzájomné prepojenie základných slobôd – slobody prejavu a slobody vyznania s fenoménom náboženskej slobody. Diskusia hľadala odpovede na otázky, kde sloboda prejavu už hraničí s prejavmi neznášanlivosti na náboženskom základe.

Dňa 10. septembra 2019 prijala Národná rada SR uznesenie č. 1976 o ochrane slobody náboženstva alebo viery a pomoci prenasledovaným kresťanom a iným náboženským komunitám vo svete.

Programové vyhlásenie vlády SR schválené 19. apríla 2020 uznesením č. 239 uvádza „Vláda SR si uvedomuje rastúcu závažnosť problému porušovania slobody myslenia, svedomia a náboženstva vo svete. Preto aktívne podporí participáciu na aktivitách medzinárodného spoločenstva prostredníctvom Medzinárodnej aliancie pre podporu náboženskej slobody. Vláda vytvorí post vládného splnomocnenca na ochranu slobody náboženstva alebo viery pod Úradom vlády SR, aby naplnila príslušnú deklaráciu NR SR.

14. Pokračovať v konzistentnej podpore medzinárodného práva, vrátane medzinárodného humanitárneho práva

SR podporila rezolúcie týkajúce sa zabezpečenia uplatňovania práv žien a dievčat v humanitárnom prostredí a predchádzania úmrtnosti matiek v humanitárnych podmienkach, ako aj spoločné vyhlásenie k zodpovednosti za práva žien a dievčat v humanitárnych situáciách.

15. Zvyšovať povedomie o prevencii sexuálneho násilia a násilia páchaného na ženách počas ozbrojených konfliktov

SR podporila rezolúcie k odstráneniu násilia páchaného na ženách a dievčatách. Na 41. zasadnutí HRC (jún 2019) sa pripojila k spoločnému vyhláseniu o posilnení úlohy žien v mieri a multilateralizme. Na 45. zasadnutí HRC (september 2020) podporila rezolúciu pripomínajúcu si 20. výročie rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN o ženách, mieri a bezpečnosti.

Vláda SR 30. septembra 2020 schválila Národný akčný plán na vykonávanie rezolúcie BR OSN o ženách, mieri a bezpečnosti na roky 2021 – 2025. Ten má napomôcť zabráneniu porušovaniu práv žien s ohľadom na prevenciu sexuálneho násilia v ozbrojených konfliktoch a zvýšiť účasť žien na rozhodovacích procesoch týkajúcich sa prevencie a riešenia konfliktov. Národný akčný plán je výsledkom spolupráce MZVEZ SR, Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny (MPSVR) SR, Ministerstva obrany SR a Ministerstva vnútra (MV) SR.

16. Odovzdávať vlastné skúsenosti s budovaním demokratických štruktúr a ľudskoprávnych inštitúcií iným krajinám v transformačnom procese, ktoré o to prejavia záujem

V rámci rozvojovej spolupráce patrí odovzdávanie slovenských vedomostí a skúseností z demokratizačných, transformačných a integračných procesov k najvýznamnejším aktivitám. Realizujú sa predovšetkým prostredníctvom nástroja poskytnutia vedomostí a skúseností – Sharing Slovak Expertise (študijné návštevy, stáže, organizácia odborných podujatí a pod.), ako aj ďalšími nástrojmi SlovakAid: dotačné projekty; program vysielania dobrovoľníkov a expertov. Aktivity sa týkajú najmä regiónu západného Balkánu a Východného partnerstva EÚ.

V roku 2019 bol zorganizovaný seminár na tému „Unikátny slovenský Zákon o registri partnerov verejného sektora a jeho uplatňovanie v praxi“ pre účastníkov z Albánska, Bosny a Hercegoviny, Čiernej Hory, Srbska, Severného Macedónska, Bieloruska, Gruzínska, Moldavska a Ukrajiny. V spolupráci s GLOBSEC navštívili Slovensko študenti z Čiernej Hory, Gruzínska, Severného Macedónska, Srbska a Ukrajiny, ktorí sa zúčastnili bezpečnostnej konferencie GLOBSEC 2019 Bratislava Forum.

Viacero aktivít bolo realizovaných na podporu odborného dialógu a výmeny skúseností medzi slovenskými a ukrajinskými historikmi a archivármi, ktorý prispieva k zapájaniu odbornej komunity ako segmentu občianskej spoločnosti do demokratických procesov (vysporiadanie sa s citlivými otázkami minulosti, kultivovanie politicko-spoločenského diškurzu o historických témach, vzdelávanie verejnosti a členenie dezinformáciám a falšovaniu dejín).

Aktivity v roku 2020 boli výrazne ovplyvnené pandémiou COVID-19. Napriek tomu bol podporený projekt zdieľania skúseností mimovládnej organizácie Memo 98 a moldavskej mimovládnej organizácie Mediapoint – Public Association „MP“ na tému monitoringu sociálnych médií v Moldavsku počas prezidentských volieb.

B. Vnútroštátna úroveň

1. Podporovať práva detí v súlade s princípom najlepšieho záujmu dieťaťa a plniť Národný akčný plán pre deti

Legislatívny rámec inštitucionálnej ochrany detí tvoria Ústava SR, zákony a ostatné všeobecné právne predpisy, medzinárodné zmluvy, ktorými je SR viazaná. Osobitne prínosné je v tejto oblasti zapojenie miest a obcí – praktické skúsenosti a z nich vyplývajúce návrhy samosprávy potvrdzujú, že existujúce právne prostredie ako aj základná sieť inštitúcií predstavujú dobrý základ pre efektívnu ochranu detí. K inštitucionálnemu posilňovaniu práv detí prispelo najmä – legislatívne zadefinovanie záujmu dieťaťa ako prvoradého hľadiska pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú v čl. 5 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov; zriadenie inštitútu komisára pre deti zákonom č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov; vytvorenie legislatívnych nástrojov na preverenie podozrenia na ohrozenie života, zdravia a podozrenia z neľudského alebo zlého zaobchádzania s dieťaťom.

Zefektívnenie ochrany detí v digitálnom priestore je hlavným cieľom prijatej Národnej koncepcie ochrany detí v digitálnom priestore a Akčný plán k Národnej koncepcii ochrany detí v digitálnom priestore na roky 2020 – 2021. Akčný plán je cielený na zlepšovanie spolupráce vecne príslušných subjektov, vytváranie nástrojov pomoci, zvyšovanie kvalifikácie zamestnancov, skvalitnenie a rozšírenie preventívnych aktivít zameraných na riziká používania informačno-komunikačných technológií a zvyšovanie povedomia verejnosti.

S cieľom posilniť najlepší záujem dieťaťa v rámci poskytovania zdravotnej starostlivosti vznikla Národná iniciatíva BFHI. MZ SR zriadilo pozíciu národného koordinátora pre BFHI a posilnilo tým zastrešenie aktivít, monitorovanie a preverovanie procesu implementácie štandardného postupu na výkon prevencie s názvom: Starostlivosť o matku a novorodenca podľa zásad Baby-friendly Hospital Initiative (BFHI) – podpora vzťahovej väzby a laktácie (ŠP BFHI), ktorý plne korešponduje s guideline WHO/BFHI z r. 2018 a nastavuje procesné kroky implementácie zásad starostlivosti o matku a dieťa v peripôrodnom období v zdravotníckych zariadeniach SR. Legislatívne zadefinovaný zákonný nástroj – výkon klinického auditu podľa § 9b až 9d zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov umožňuje MZ SR proaktívne spolupracovať na procese implementácie ŠP BFHI s gynekologicko-pôrodnickými a neonatologickými pracoviskami a preverovať kvalitu poskytovanej zdravotnej starostlivosti, s účinnosťou od r. 2019.

2. Posilňovať inštitucionálnu a praktickú ochranu práv žien v spoločnosti, plniť Celoštátnu stratégiu rodovej rovnosti a jej akčný plán

Úlohou stratégie je zadefinovať ciele v oblastiach, v ktorých sa najmarkantnejším spôsobom prejavujú nerovnosti v sociálnom postavení mužov a žien, prípadne diskriminácia jedného pohlavia. Akčný plán vznikol ako jej realizačný dokument. Stratégia a nadväzujúci Akčný plán vychádzajú zo základných strategických dokumentov Európskej únie a Rady Európy, ktoré zaväzujú členské štáty k prijímaniu pozitívnych opatrení k rovnosti žien a mužov. Dokumenty reflektujú odporúčania medzinárodných monitorovacích orgánov, relevantných pre oblasť rovnosti žien a mužov a záväzky, ktoré si stanovila samotná SR pri plnení týchto odporúčaní. Akčný plán predstavuje spolu so stratégiou ucelený koncepčný rámec pre presadzovanie rovnosti žien a mužov v praxi.

3. V zmysle Národného akčného plánu pre elimináciu a prevenciu násilia na ženách posilniť a zefektívniť mechanizmy na ochranu a podporu obetí násilia na ženách a domáceho násilia

V roku 2018 vzniklo Koordinačno-metodické centrum pre rodovo podmienené a domáce násilie s cieľom zabezpečenia odbornej koordinácie jednotlivých aktivít prostredníctvom jednotných metodických usmernení pre poskytovanie služieb v oblasti prevencie a eliminácie násilia páchaného na ženách a deťoch, vytvárania podmienok multiinštitucionálnej spolupráce pomáhajúcich profesií a zabezpečenie systému ich vzdelávania, ako aj uskutočňovania výskumov, monitoringu a osvetových aktivít. Dôležitou aktivitou bolo zriadenie národnej bezplatnej non-stop telefonической linky 0800 212 212, ktorej úlohou je telefonické poradenstvo obetiam domáceho násilia a v prípade potreby kontaktovať poradenské centrum a odovzdať ženu do konkrétnej starostlivosti. V roku 2020 bolo premenované na Koordinačno-metodické centrum pre prevenciu násilia na ženách.

Koordinačno-metodické centrum realizuje dva národné projekty implementované Inštitútom pre výskum práce a rodiny a spolufinancované z Európskych sociálnych fondov, výsledkom čoho došlo k posilneniu inštitucionálnej podpory obetí násilia na ženách a domáceho násilia. Cieľom bolo zlepšenie poskytovania pomoci ženám a ich deťom zažívajúcim násilie a zabezpečiť regionálnu dostupnosť podporných sociálnych služieb a hlavnou náplňou podpora existujúcich sociálnych služieb (poradenských centier) na celom Slovensku tak, aby bola zabezpečená ich regionálna dostupnosť.

4. Plniť Akčný plán predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie a intolerancie

MV SR sa podieľalo na plnení úloh Akčného plánu predchádzania a eliminácie rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a iných foriem intolerancie na roky 2016 – 2018, a to najmä prostredníctvom organizovania školení a workshopov pre štátnych zamestnancov s cieľom zmierniť riziká spojené s rozširovaním extrémistickej propagandy v online prostredí. V rámci spolupráce s Akadémiou Policajného zboru a Úradom OBSE pre demokratické inštitúcie a ľudské práva (ODIHR) zorganizoval školenia pre školiteľov programu TAHCLE (Training against Hate Crimes for Law Enforcement) o trestných činoch z nenávisti. Boli tiež organizované besedy na školách, prostredníctvom ktorých sa snažilo zvýšiť ľudskoprávne vedomie mladých ľudí s cieľom objektívne informovať a predchádzať extrémistickému konaniu. MV SR taktiež finančne podporilo tvorbu Aplikácie Sered', ktorá vznikla v spolupráci s Múzeom holokaustu v Seredi a slúži ako vzdelávacia pomôcka približujúca obdobie druhej svetovej vojny a koncentračných táborov na Slovensku.

5. Pokračovať v začleňovaní vylúčených skupín obyvateľstva do spoločnosti s cieľom posilňovať ich ľudské práva

Systémovým a udržateľným nástrojom Ministerstva kultúry (MK) SR v oblasti podpory a sprístupňovania kultúry a informácií z oblasti kultúry je dotačný program Kultúra znevýhodnených skupín, prostredníctvom ktorého je každoročne prerozdelených 980 000 eur na podporu projektov v oblasti živej kultúry, neformálneho vzdelávania a vydávania periodickej a neperiodickej tlače.

Dotačný program slúži na podporu kultúrnych aktivít osôb so zdravotným postihnutím alebo inak znevýhodnených skupín obyvateľstva, a to aj na kultúrne aktivity týchto osôb a skupín zahŕňajúcich podporu rovnosti príležitostí, integrácie do spoločnosti, prevencie a eliminácie všetkých foriem násilia, diskriminácie, rasizmu, xenofóbie a extrémizmu, podporu výchovy k tolerancii, posilnenia sociálnej a rodinnej súdržnosti a rozvoja medzikultúrneho dialógu. Dotačný program ako celok slúži ako nástroj štátnej kultúrnej politiky v oblasti prevencie a eliminácie všetkých foriem intolerancie, diskriminácie, násilia a xenofóbie a na podporu rovnosti príležitostí, tolerance a rozvoja medzikultúrneho dialógu

(predchádzanie predsudkom, stereotypom a mýtom vo vzťahoch medzi majoritnou spoločnosťou a menšinami a marginalizovanými skupinami).

6. Plniť Akčný plán ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám

V priebehu rokov 2018 – 2020 Úrad splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny kontinuálne pokračoval v plnení úloh Akčného plánu v spolupráci s Výborom pre národnostné menšiny a etnické skupiny, ako aj s príslušníkmi národnostných menšín a neformálnymi zoskupeniami expertov na oblasť ochrany a podpory národnostných menšín. Zároveň ich plnenie bolo pravidelne monitorované, pričom výsledky monitorovania boli predkladané na každom zasadnutí Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny. Správa o plnení úloh z Akčného plánu ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám na roky 2016 – 2020 s návrhom na aktualizáciu úloh bude v zmysle uznesenia vlády SR č. 492 z 26. októbra 2016 predložený na rokovanie vlády SR do 31. marca 2021.

7. Plniť Stratégiu Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020

V súvislosti s plnením stratégie boli prijaté aktualizované akčné plány pre oblasť vzdelávania, bývania, zamestnanosti, zdravia a finančného začlenenia. Okrem toho bol prijatý zákon č. 209/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní, ktorým bolo zavedené povinné predprimárne vzdelávanie v trvaní jedného roka s účinnosťou od 1. januára 2021. Zákonom č. 367/2018 Z. z. bolo zavedené zjednodušené poskytovanie príspevku na skvalitnenie podmienok na výchovu a vzdelávanie žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia.

V roku 2019 vypracovaný a zverejnený nový Atlas rómskych komunít. Účelom je využitie dát atlasu na zlepšenie efektivity vynakladania verejných zdrojov v oblasti integračných politík, na identifikáciu komunít s časovo privilegovaným čerpaním zdrojov, vytvorenie databázy údajov znevýhodnenia vo forme podpory platformy spolupráce štátu a samosprávy.

V roku 2018 bolo plnených 154 úloh stratégie, celkový objem čerpaných finančných prostriedkov na plnenie opatrení stratégie za rok 2018 predstavoval 118 027 101,53 eur. V roku 2019 bolo plnených v rámci stratégie 121 úloh, celkový objem čerpaných finančných prostriedkov na plnenie opatrení stratégie za rok 2019 predstavoval 118 158 402 eur.

V zmysle bodu B.2 uznesenia vlády č. 324 z 3. júla 2019 od roku 2020 Úrad splnomocnenkyne vlády SR pre rómske komunity realizuje proces novej Stratégie rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030, ktorý bude predložený na schválenie vláde SR v októbri 2021. Dokument, ktorý sa tvorí participatívnym prístupom za aktívnej účasti zástupcov štátnej správy, samosprávy, akademickej obce a mimovládnych organizácií sa sústreďuje na päť prioritných oblastí – vzdelávanie, zamestnanosť, bývanie, zdravie a nediskriminácia.

8. Zabezpečiť systematickú podporu zachovania, vyjadrenia, ochrany a rozvoja identity a kultúrnych hodnôt národnostných menšín, výchovy a vzdelávania k právam osôb patriacim k národnostným menšinám; interetnického a interkultúrneho dialógu a porozumenia

Dôležitým nástrojom na ochranu kultúrnych práv národnostných menšín je systém špecializovaných múzeí v rámci Slovenského národného múzea (organizácie v

zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR). Ide o zbierkotvorné pracoviská zamerané na históriu a kultúru národnostných menšín žijúcich na Slovensku. Tieto múzeá sú špecializované dokumentačné, vedecko-výskumné a metodické pracoviská, ktoré systematicky vyhľadávajú, získavajú, uchovávajú a odborne spracúvajú hmotné a duchovné doklady o histórii, kultúre, tradíciách príslušných etníc na území dnešného Slovenska a výsledky svojej činnosti prezentujú verejnosti prostredníctvom publikačnej činnosti, výchovno-vzdelávacej činnosti, výstav a kultúrnych podujatí, ktorých cieľom je predstaviť verejnosti bohaté kultúrne dedičstvo.

Na zabezpečenie uvedených cieľov bol 1. júla 2017 na základe zákona č. 138/2017 Z. z. zriadený Fond na podporu kultúry národnostných menšín. Podľa § 1 citovaného zákona vznikol ako verejnoprávna inštitúcia na účel zachovania, vyjadrenia, ochrany a rozvoja identity a kultúrnych hodnôt národnostných menšín, výchovy a vzdelávania k právam osôb patriacich k národnostným menšinám, zabezpečenia interkultúrneho dialógu a porozumenia medzi občanmi slovenskej národnosti a občanmi patriacimi k národnostným menšinám a etnickým skupinám.

Hlavným finančným zdrojom Fondu na podporu kultúry národnostných menšín je príspevok zo štátneho rozpočtu. MK SR poskytuje zo štátneho rozpočtu v rámci schválených limitov na príslušné rozpočtové obdobie podľa zákona o štátnom rozpočte príspevok do fondu najmenej vo výške 8 000 000 eur.

V roku 2020 v súvislosti s pandémiou COVID-19 a jej negatívnym vplyvom na oblasť kultúry poskytlo MK SR zo štátneho rozpočtu Fondu na podporu kultúry národnostných menšín mimoriadne navýšené finančné prostriedky o 475 000 eur.

9. Plniť Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím

Základným cieľom Národného programu je prostredníctvom definovaných úloh a opatrení zabezpečiť dosahovanie pokroku v oblasti ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím uznaných Dohovorom a pokroku pri ich používaní. Vychádza z Programového vyhlásenia vlády SR, ktorým sa vláda SR zaviazala vytvoriť optimálne podmienky pre implementáciu Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, vrátane inštitucionálneho zabezpečenia procesu jeho implementácie a monitoringu.

10. Zvyšovať bezpečnosť starších ľudí, brániť ich pred zlým zaobchádzaním a násilím a plniť Národný program aktívneho starnutia

Odstránenie všetkých foriem násilia a diskriminácie starších ľudí je zásadnou požiadavkou i pri zabezpečovaní a poskytovaní sociálnej ochrany a podpory starších ľudí. Potreba zabezpečenia bezvýhradného dodržiavania ľudských práv klientov pri poskytovaní sociálnych služieb s akcentom na ich náležité sociálne začlenenie predpokladá aj vytvorenie právnych i skutkových podmienok na zabezpečenie efektívneho výkonu pôsobnosti MPSVR SR v oblasti hodnotenia podmienok kvality poskytovaných sociálnych služieb a výkonu dohľadu nad poskytovaním sociálnych služieb. MPSVR SR preto kladie dôraz na elimináciu diskriminácie na základe veku a ochranu ľudských práv pri poskytovaní sociálnych služieb a na znižovanie miery zanedbávania, zneužitia a zlého zaobchádzania so staršími ľuďmi odkázanými na pomoc iných osôb.

Národný program aktívneho starnutia sa plní, pričom je zameraný na podporu ľudských práv starších osôb cestou ich aktivizácie prostredníctvom verejných podporných

politik. Nejde pritom len o politiky v oblasti zamestnanosti a zamestnatelnosti starších ľudí, ale aj o politiky v oblasti podpory ich celoživotného vzdelávania, občianskych a sociálnych aktivít mimo formálneho trhu práce, podpory ich nezávislosti, dôstojnosti, ekonomickej a sociálnej bezpečnosti, vrátane ochrany pred zlým zaobchádzaním vo všetkých spoločenských sférach a vzťahoch.

11. Budovať účinné mechanizmy v oblasti prevencie a potláčania obchodovania s ľuďmi a plniť Národný akčný plán boja proti obchodovaniu s ľuďmi

Úlohy z aktuálneho Akčného plánu boja proti obchodovaniu s ľuďmi, ktorý tvorí časť B Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi sa plnia, pričom každý kalendárny rok sú vyhodnocované úlohy z neho vyplývajúce. Súčasťou budovania účinných mechanizmov v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi je existencia národného referenčného mechanizmu, ktorého cieľom je včasná identifikácia obetí obchodovania s ľuďmi a ich referovanie do systému pomoci. Národný referenčný mechanizmus bol tvorený a inovovaný takisto v spolupráci s členmi Expertnej skupiny pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Na riešenie špecifických problémov je možné ustanoviť ad-hoc pracovné skupiny zložené z príslušných odborníkov. Dôležitým nástrojom v boji proti obchodovaniu s ľuďmi je systém pomoci pre obeť obchodovania s ľuďmi, ktorý je zabezpečený prostredníctvom špecializovaného programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi.

12. Podporovať výchovu a vzdelávanie k ľudským právam a demokratickému občianstvu, vrátane predchádzania rasizmu, xenofóbie, a všetkých foriem diskriminácie

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu (MŠVVŠ) SR prevzalo agendu Výboru pre výskum, vzdelávanie a výchovu v oblasti ľudských práv a rozvojového vzdelávania. Zasadnutia výboru sa v sledovanom období konali v dňoch 10. decembra 2018, 13. marca 2019, 17. júna 2019 a 9. decembra 2019.

Problematika ľudských práv so všetkými súvislosťami je zapracovaná vo vzdelávacích štandardoch hlavne v predmetoch občianska náuka, dejepis, etická výchova, náboženská výchova a v prierezovej téme multikultúrna výchova, ktoré schvaľuje MŠVVŠ SR prostredníctvom Štátnych vzdelávacích programoch pre jednotlivé stupne vzdelania v regionálnom školstve.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR v roku 2018 podporilo dotáciou na zabezpečenie výchovno-vzdelávacieho podujatia v oblasti prevencie extrémizmu občianske združenie Edah. Hlavným predmetom činnosti tohto združenia bolo vzdelávanie študentov, pedagógov a širokej laickej a odbornej verejnosti a organizovanie výchovno-vzdelávacích podujatí zameraných na oboznámenie verejnosti so židovskou kultúrou a históriou holokaustu.

Dňa 12. júna 2019 bol organizovaný okrúhly stôl k prevencii radikalizácie mládeže vedúcej k extrémizmu, ktorého cieľom bolo začať spoluprácu kľúčových ľudí zo štátnej správy (MŠVVŠ SR, MV SR, MPSVR SR), výskumných think tankov a ďalších profesionálnych organizácií v oblasti prevencie radikalizácie mládeže vedúcej k extrémizmu, vzájomné informovanie sa o bežiacich a plánovaných iniciatívach a možnej koordinácie aktivít a overenie možnosti spolupráce na tvorbe verejnej politiky v tejto oblasti. Olympiáda ľudských práv stredoškolskej mládeže je postupová súťaž. Jej cieľom je prispieť k ľudskoprávnemu vzdelávaniu, vzdelávaniu k demokratickému občianstvu, celkovej kultivácii poznatkov a postojov študujúcej mládeže a tým k posilňovaniu základných pilierov

demokracie. Olympiáda ľudských práv je dobrovoľnou záujmovou činnosťou žiakov a žiačok stredných škôl v SR. Uskutočňuje sa každoročne a možno ju organizovať na všetkých typoch stredných škôl.

MŠVVŠ SR každoročne poskytuje účelové finančné prostriedky Centru vedecko-technických informácií SR na realizáciu monitoringu v oblasti ľudských práv. Dlhodobý monitoring vzdelávania a uplatňovania ľudských práv v školskom a rodinnom prostredí sa realizuje aj v zmysle plnenia úloh Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv.

V súčasnosti počas COVID-19 sú ľudskoprávne témy zapracované v rámci alternatívnych vzdelávacích štandardov do dištančného vzdelávania. Štátny pedagogický ústav (gestor obsahového vzdelávania) v roku 2020 pripravil (offline) a organizoval (online) odborné-metodické podujatie pre pedagógov základných a stredných škôl. Pri ich príprave sa vychádzalo z najmodernejších trendov (metodík) vyučovania občianskych a ľudských práv, práv dieťaťa a jeho najlepších záujmov. Štátny pedagogický ústav má zriadený metodický portál na pomoc a inšpiráciu pre učiteľov a učiteľky rôznych vyučovacích predmetov. Obsahuje aj príklady vyučovacích hodín s tematikou ľudských práv a práv dieťaťa s dôrazom na odkaz medzinárodných ľudskoprávných dokumentov.

13. Zintenzívniť spoluprácu s rozvojovými krajinami, vrátane pomoci formou projektov zameraných na budovanie demokratických inštitúcií a ochranu ľudských práv

V januári 2019 vláda SR schválila Strednodobú stratégiu rozvojovej spolupráce SR na roky 2019 – 2023. V súlade so stratégiou je rozvojová spolupráca SR realizovaná v týchto regiónoch – západný Balkán, Východné partnerstvo, Východná subsaharská Afrika a Blízky východ. Aktivity sú realizované aj v Afganistane. V rámci sektorových priorít sú implementované aj témy budovania demokratických inštitúcií a ochrany ľudských práv. Jednou z prierezových tém aktivít rozvojovej spolupráce je podpora rovnosti žien a mužov, ktorá je uplatňovaná najmä v oblasti vzdelávania, zdravotníctva a tvorby trhového prostredia. Príkladom podporených projektov je projekt Posilňovanie odolnosti mladých ľudí proti radikalizácii v regióne západného Balkánu (2018 – 2019), projekt Aktivizácia mládeže a zodpovedné občianstvo realizovaný v Moldavsku (2018 – 2019), projekt Odborné vzdelávanie pre mladých utečencov z Južného Sudánu (2019 – 2020), projekt Zlepšenie dostupnosti a kvality zdravotnej starostlivosti pre matku a dieťa v meste Maquordity, Južný Sudán (2019 – 2021) alebo projekt Starostlivosť o reprodukčné zdravie, manažment prípadov sexuálneho násillia pre sýrskych utečencov a vnútorne vysídlených ľudí v oblastiach Baalbek Hermel v Libanone (2019 – 2020).

Vo februári 2020 uzavrelo MZVEZ SR memorandum o spolupráci s organizáciou European Endowment for Democracy (EED), ktoré stanovuje rámcové podmienky finančnej podpory aktivít organizácie zo strany MZVEZ SR⁴. Každoročné finančné príspevky sú určené na podporu demokracie v krajinách Východného partnerstva a západného Balkánu. Výšku príspevkov upravuje osobitná zmluva uzatváraná každoročne. V roku 2020 predstavoval príspevok 50 tisíc eur.

⁴ EED je nezávislá organizácia, ktorú vytvorila EÚ a jej členské štáty v roku 2013 na podporu demokracie najmä v krajinách susedstva EÚ. Osobitne podporuje organizácie občianskej spoločnosti, obhajcov ľudských práv a nezávislé médiá, ktoré nedostávajú podporu z EÚ alebo od iných darcov a to prostredníctvom grantov.

V synergii s členstvom v HRC a v súlade s prioritami zahraničnej politiky SR v rámci plnenia programu Východného partnerstva (20 deliverables until 2020) a prípravy nových priorít na obdobie po roku 2020 s rozpracovaním do konkrétnych cieľov SR presadzovala ďalšie posilňovanie spolupráce s partnerskými krajinami východnej Európy a južného Kaukazu v oblasti budovania demokratických inštitúcií, dodržiavania zásad právneho štátu a ľudských práv.

Pri podpore ukrajinských humanitárnych organizácií v rámci zlepšovania zdravotníckej a ľudskoprávnej situácie ľudí žijúcich v bezprostrednej blízkosti línie dotyku na Donbase boli realizované dva projekty v r. 2019 – 2020. SR podporila ukrajinských expertov pri rozvoji občianskej spoločnosti a demokratických štruktúr na Donbase v rámci aktivít počas slovenského predsedníctva v OBSE a po jeho skončení dvoma mikrograntami v r. 2019 – 2020. Tromi mikrograntami v r. 2018 – 2019 bola podporená spolupráca slovenských a ukrajinských historikov pri odovzdávaní skúseností v rámci vysporiadania sa s citlivými otázkami minulosti, kultivovania politicko-spoločenského diskurzu o historických témach, strategickej komunikácie s verejnosťou a čelenia dezinformáciám a falšovaniu dejín v kontexte hybridných hrozieb.

14. Podporovať činnosť nezávislých inštitúcií, osobitne verejného ochrancu práv, Slovenského národného strediska pre ľudské práva, komisára pre deti a komisára pre osoby so zdravotným postihnutím

Ministerstvo spravodlivosti (MS) SR vypracovalo v súlade s odporúčaniami Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť hĺbkovú analýzu Parížskych princípov a odporúčaní Global Alliance of National Human Rights Institutions a ich súladu s právnou úpravou týkajúcou sa postavenia a činnosti Slovenského národného strediska pre ľudské práva (ďalej len „Stredisko“), ako aj verejného ochrancu práv. Spracované boli dva alternatívne návrhy inštitucionálnej reformy a novely zákona č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva. Prvá alternatíva počítala s prevzatím agendy národnej ľudsko-právnej inštitúcie (ďalej len „NHRI“) verejnou ochrankyňou práv, ktorý v tejto oblasti má už dnes silnejšie kompetencie a sústredenie zdrojov a kapacít Strediska na agendu nediskriminácie pri zohľadnení odporúčaní EQUINET a Európskej komisie. Táto alternatíva bola odmietnutá v medzirezortnom pripomienkovom konaní v júni 2018. Ministerstvo následne predložilo v októbri 2018 druhú alternatívu posilnenia postavenia Strediska v pozícii orgánu pre agendu rovnosti príležitostí, resp. nediskriminácie (tzv. Equality Body) ako aj NHRI, pričom zohľadnilo výhrady prezentované pri prvej alternatíve. Návrh vychádzal zo zjednotenia mandátu a právomocí Strediska v oblasti ľudských práv aj nediskriminácie, špecifikoval viaceré úlohy v oblasti nediskriminácie, ako je poskytovanie právneho poradenstva alebo výkon tzv. nezávislého zisťovania. Návrh taktiež obsahoval reorganizáciu orgánov Strediska a zavedenie verejného výberového konania na pozíciu výkonného riaditeľa. Tento návrh bol prijatý vládou SR v januári 2019, avšak bol odmietnutý Národnou radou SR v júni 2019.

Komisár pre deti sa podieľa na ochrane práv detí podporou a presadzovaním práv priznaných deťom podľa Dohovoru o právach dieťaťa a medzinárodnými zmluvami, ktorými je SR viazaná. Na rozdiel od ostatných orgánov ochrany práv sa komisár zaoberá výlučne právami detí. Prípady alebo situácie, v ktorých môže komisár pre deti pomôcť vymedzujú ustanovenia zákona č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Ďalšie témy, ktorým SR venovala pozornosť

Členstvo v HRC bolo jedinečnou príležitosťou opakovane potvrdiť záväzok k rešpektovaniu základných **princípov demokratickej spoločnosti a právneho štátu**. Uvedené SR dokázala nielen ako vokálny obhajca textu k právu na rovnakú účasť verejnosti na politických a verejných záležitostiach, ktorý bol na pôde HRC opakovane vnesený v podobe spoločného vyhlásenia, rovnako ako aj samostatnej rezolúcie. Počas 38. zasadnutia HRC (jún 2018) vystúpila SR v rámci interaktívneho dialógu s osobitným spravodajcom k právu na pokojné zhromažďovanie a združovanie. Na 40. zasadnutí HRC (marec 2019) podporila SR rezolúciu k ľudským právam, demokracii a právnemu štátu a rezolúciu na ochranu práv obhajcov ľudských práv. Počas 43. zasadnutia HRC (marec 2020) vystúpila SR v interaktívnom dialógu k obhajcom ľudských práv.

S demokratickým štátom a odolnou spoločnosťou úzko súvisí ďalšia z tém, ktorej SR venovala zvýšenú pozornosť. **Slobodná činnosť médií a bezpečnosť novinárov** je v dnešnom svete mimoriadne ostro sledovanou témou a (aj pričinením mimoriadne tragických vnútroštátnych udalostí) stala sa pomyselným výkričníkom – národným morálnym imperatívom – kvôli ktorému SR využila každú možnosť v HRC na znovupotvrdenie jej záväzku k podpore bezpečnej činnosti médií a k ochrane žurnalistov. Príležitosťou bola o.i. pravidelná podpora rezolúcie Bezpečnosť novinárov, tematický apel na ostatné krajiny v rámci mechanizmu UPR, či pripojenie sa k iniciatíve Koalície pre slobodu médií, ktorá združuje štáty podporujúce nezávislosť médií a bezpečnosť novinárov.

Na 39. a 45. zasadnutí HRC (september 2018 a september 2020) podporila SR rezolúciu k bezpečnosti novinárov. Na 40. zasadnutí HRC (marec 2019) sa SR pripojila k spoločným vyhláseniam k slobode prejavu a k právnemu štátu. Počas 44. zasadnutia HRC (jún 2020) vystúpila SR v rámci interaktívneho dialógu s osobitným spravodajcom pre slobodu prejavu.

SR, ako nový člen HRC, sa v roku 2018 pripojila k Deklarácii o záväzkoch nových členov. Touto Deklaráciou sa zaviazala k dodržiavaniu najvyšších ľudskoprávných štandardov, k plnej spolupráci s HRC, k spolupráci s občianskou spoločnosťou, k objektívnemu posudzovaniu ľudských práv, k vyvarovaniu sa taktizovania a k podpore a ochrane ľudských práv na vnútroštátnej úrovni.

SR okrem toho podporuje úsilie týkajúce sa **skvalitnenia členstva štátov v HRC**; ustanovenie povinných vypočúvaní kandidátov, povinné predloženia ich príslubov a záväzkov pre členstvo, konkurenciu kandidátov v rámci regionálnych skupín a podporu krajín s vyšším štandardom dodržiavania ľudských práv pri voľbách členov HRC vo Valnom zhromaždení OSN. **Zloženie členstva HRC definuje jej fungovanie**. Konkurencia kvalitných kandidátov vygeneruje kandidáta s transparentným ľudskoprávnym profilom.

SR sa zúčastnila dobrovoľného vypočúvania ako kandidát na členstvo a predložila vyššie uvedené prísluby a záväzky.

Krajiny, ktorým SR venovala pozornosť

SR podporovala rezolúcie o ľudskoprávných situáciách v krajinách, ktoré sú **pod bodom 4 agendy HRC (Ľudskoprávne situácie vyžadujúce si osobitnú pozornosť HRC)** predkladané EÚ – KĽDR, Mjanmarsko, Bielorusko a zo strany členských štátov EÚ – napr. Sýria a Irán, ako aj vystúpenia EÚ k tomuto bodu.

V septembri 2020 podporila SR zvolanie naliehavej debaty k ľudskoprávnej situácii v Bielorusku, na ktorej sa zúčastnil minister zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Ivan Korčok. Vo vystúpení vyzval bieloruské orgány na zahájenie inkluzívneho dialógu v spoločnosti a aby tieto orgány konštruktívne spolupracovali s osobitným spravodajcom OSN pre ľudskoprávnu situáciu v Bielorusku. Okrem toho SR podporila aj prijatie rezolúcie Ľudskoprávna situácia v Bielorusku v období pred prezidentskými voľbami v roku 2020 a po nich.

V rámci interaktívneho dialógu s vysokou komisárkou, ktorý sa uskutočnil 4. decembra 2020 v nadväznosti na rezolúciu prijatú v rámci naliehavej debaty k ľudskoprávnej situácii v Bielorusku, opätovne vystúpil minister Ivan Korčok. Vo vystúpení uviedol, že situácia v oblasti dodržiavania a ochrany ľudských práv v Bielorusku sa nezlepšila. Naopak, čoraz viac nezávislých správ potvrdzuje systematickosť porušovania ľudských práv a pretrvávajúcu beztretnosť režimu.

Počas členstva v HRC venovala SR pozornosť aj ľudskoprávnym situáciám vo Venezuele, Saudskej Arábii, Jemene, Číne a na Ukrajine.

Na 37. zasadnutí HRC (marec 2018) vystúpila SR k situácii ľudských práv v Severnej Kórei, Mjanmarsku a na Ukrajine. Počas 38. zasadnutia HRC (jún 2018) vystúpila SR v rámci interaktívneho dialógu k situácii ľudských práv v Bielorusku a na Ukrajine.

Na 39. zasadnutí HRC (september 2018) vystúpila SR v rámci debaty k Mjanmarsku, Ukrajine, Jemenu. Počas 40. zasadnutia HRC (marec 2019) vystúpila SR v rámci interaktívneho dialógu s osobitným spravodajcom pre Mjanmarsko, v rámci interaktívneho dialógu s Komisiou pre Južný Sudán a Sýriu, a v rámci prezentácie správy vysokej komisárky OSN pre ľudské práva k Ukrajine.

V rámci 41. zasadnutia HRC (jún 2019) vystúpila SR v rámci interaktívneho dialógu s osobitným spravodajcom pre Bielorusko a v rámci interaktívneho dialógu k pravidelnej periodickej správe k Ukrajine. Na 42. zasadnutí HRC (september 2019) vystúpila SR v rámci všeobecnej debaty k Jemenu, v rámci interaktívneho dialógu s Misiou pre Mjanmarsko a v rámci interaktívneho dialógu k prezentácii ústnej správy vysokej komisárky OSN pre ľudské práva k Ukrajine.

Interaktívny dialóg k správe Úradu vysokej komisárky OSN pre ľudské práva o Ukrajine podporila SR počas 43. zasadnutia HRC (marec 2020). Na 44. zasadnutí HRC (jún 2020) vystúpila SR v rámci interaktívneho dialógu k Bielorusku.

Počas 45. zasadnutia HRC (september 2020) vystúpila SR v rámci diskusie o zisteniach správy Úradu vysokej komisárky OSN pre ľudské práva o Ukrajine a v rámci interaktívneho dialógu k Venezuele.

Záver

- V súlade s deklarovanými príslubami a záväzkami, zahranično-politickými záujmami SR a prioritami EÚ sa SR aktívne zúčastňovala na činnosti HRC a podporovala univerzálne dodržiavanie ľudských práv a základných slobôd. Členstvo preverilo našu schopnosť jasne a operatívne formulovať svoje politicko-expertné pozície a pružne reagovať na aktuálne geopolitické výzvy.

- Pôsobenie SR v HRC dokázalo jej jednoznačné proeurópske hodnotové ukotvenie. SR všestranne podporovala budovanie konsenzu EÚ k iniciatívam predkladaným do HRC a pri hlasovaní o rezolúciách. V roku 2018 SR plnila v HRC v rámci prijímania rezolúcií úlohu sprostredkovateľa pre obe predsedníctva Rady EÚ – Bulharska aj Rakúska, ktoré neboli členmi HRC. V tejto súvislosti SR v roku 2018 prezentovala niekoľko desiatok spoločných pozícií EÚ k jednotlivým rezolúciám HRC.
- MZVEZ SR zabezpečovalo interaktívnu koordináciu pri formovaní stanovísk SR k jednotlivým spoločným vyhláseniam a rezolúciám prezentovaným na zasadnutiach HRC. Vzhľadom na agendu HRC a priority SR prebiehala spolupráca najmä s MPSVR SR, Ministerstvom zdravotníctva SR, MŠVVŠ SR a MS SR. Do spolupráce boli zapojené aj MV SR, MK SR, či Úrad splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny. Z oboch strán bola spolupráca ocenená.
- SR zostáva aktívna v podpore ľudských práv a demokracie vo svete aj po ukončení trojročného členstva v HRC. V rámci HRC sa bude angažovať aj z pozície pozorovateľa, ktorý sa môže aktívne podieľať na jej činnosti s výnimkou hlasovania o rezolúciách.
- V zmysle Programového vyhlásenia na roky 2020 – 2024 vláda SR podporuje ľudské práva a princípy právneho štátu vo svete. Za účelom efektívnej a dôveryhodnej ľudskoprávnej politiky SR je potrebné naďalej zabezpečovať aktívnu medzirezortnú a medzi-inštitucionálnu spoluprácu najmä pri nasledovných témach – podpora slobody náboženstva alebo presvedčenia; slobody médií a bezpečnosti novinárov; boj proti rasizmu, xenofóbii a iným formám intolerancie; podnikanie a ľudské práva – na medzinárodnej úrovni.

Témy, ktoré si vyžadujú pozornosť SR a medzirezortnú spoluprácu

HRC sa zaoberá širokým rozsahom tém, od tých, ktoré sa týkajú politických a občianskych práv až po hospodárske, sociálne a kultúrne. Na plnenie uvedených priorít je potrebná intenzívna spolupráca štátnych orgánov s MZVEZ SR. Aktívna medzirezortná a medzi-inštitucionálna spolupráca bude pokračovať najmä v agende slobody médií a náboženskej slobody. SR bude naďalej využívať multilaterálne fóra, bilaterálne vzťahy a Slovak Aid na podporu náboženskej tolerance a nezávislosti médií vo svete.

V rámci Bezpečnostnej stratégie SR bude Slovenská republika „*vo svojej zahraničnej a bezpečnostnej politike aktívne upevňovať a presadzovať hodnoty slobody, demokracie, právneho štátu, rovnosti, ľudskej dôstojnosti a ochrany všetkých ľudských práv a základných slobôd, vrátane slobody náboženstva, presvedčenia a náboženskej tolerance*“.

1. Podpora slobody náboženstva alebo presvedčenia a náboženskej tolerance

SR sa stala vo februári 2020 zakladajúcim členom Medzinárodnej aliance pre slobodu náboženstva alebo presvedčenia. V rámci príprav vytvorenia postu vládneho splnomocnenca na ochranu slobody náboženstva v zmysle programového vyhlásenia vlády SR bude potrebná intenzívna spolupráca rezortov, osobitne MK SR, MV SR, MS SR, MZVEZ SR. Navrhuje sa, aby v prípade vytvorenia postu splnomocnenca pre slobodu náboženstva alebo presvedčenia vo svete tento zastupoval SR v Aliancii obdobne ako je to v prípade iných krajín ako napríklad Holandsko, Dánsko, Česko, Estónsko.

2. Podpora slobody médií a bezpečnosti novinárov

SR je od roku 2020 členom Koalície pre slobodu médií, ktorá má viac ako 40 členov. Jej cieľom je chrániť médiá tam, kde sú ohrozované, poukazovať na individuálne prípady, napomáhať pri stíhaní tých, ktorí sa dopúšťajú prenasledovania nezávislých médií a novinárov, podporovať vlády v ich snahe chrániť médiá a na multilaterálnych fórach presadzovať spoločné aktivity. Iniciátormi a spolupredsedomi sú Kanada a Spojené kráľovstvo. V kontexte nezastupiteľnej úlohy médií a novinárov pri kontrole verejnej moci a správe vecí verejných bude pripravená zásadná rekodifikácia mediálneho práva tak, aby sa v súlade s hodnotami občianskej spoločnosti zabezpečil fungujúci pluralitný mediálny trh so slobodnými, nezávislými, transparentnými a konkurencieschopnými médiami vrátane zásadných garancií pre nezávislý výkon novinárskeho povolania.

3. Boj proti rasizmu, xenofóbii a iným formám intolerancie vrátane antisemitizmu

Na základe jednej z kľúčových priorít členstva v HRC a prijatej Bezpečnostnej stratégie SR podnecovanie k nenávisti a násiliu na základe príslušnosti k rase, národu, národnostnej a etnickej skupine, ale aj vierovyznania, či sexuálnej orientácie ohrozuje ľudské práva a občianske slobody a spôsobuje napätie v spoločnosti.

SR je od roku 2005 členom Medzinárodnej aliancie pre pripomínanie holokaustu IHRA. Toto zoskupenie štátov sa zaoberá predovšetkým medzinárodnou spoluprácou v oblasti vzdelávania o holokauste, jeho výskumu a zachovávaní pamiatky, ale aj témami genocídy Rómov, boja proti antisemitizmu, proti popieraniu a skresľovaniu holokaustu.

Témami boja proti rasizmu, xenofóbie a iným formám intolerancie vrátane antisemitizmu sa zaoberá aj Rada Európy a jej Európska komisia proti rasizmu a intolerancii ECRI. V boji proti rasizmu a iným formám intolerancie bude naďalej potrebná intenzívna spolupráca rezortov, osobitne MV SR, MS SR, MK SR, MŠVVŠ SR a MZVEZ SR.

4. Podnikanie a ľudské práva

HRC v roku 2011 vytvorila Fórum o podnikaní a ľudských právach, ktoré má slúžiť ako globálna platforma pre zúčastnené strany na „diskusiu o trendoch a výzvach pri implementácii hlavných zásad a podporu dialógu a spolupráce v otázkach spojených s podnikaním a ľudskými právami“. Každoročne na jeseň sa koná v Ženeve.

Uznesením vlády SR č. 252 bol 29. mája 2019 bol schválený dokument Odporúčania Slovenskej republiky počas tretieho kola UPR, ktorým SR akceptovala odporúčania Českej republiky, Nemecka a Španielska akcentujúce potrebu prijatia národného akčného plánu SR.

Medzirezortná pracovná skupina zložená zo zástupcov Ministerstva hospodárstva SR, Ministerstva financií, MPSVR SR, MS SR a MZVEZ SR pripravuje Národný akčný plán o podnikaní a ľudských právach na roky 2021-2025, ktorý bude tento rok predložený na rokovanie vlády SR.